

1. ΟΡΙΣΜΟΣ: Δημόσιες Επιχειρήσεις (Δ.Ε.) είναι οι Επιχειρήσεις εκείνες που την θέση του επιχειρηματία κατέχει το Δημόσιο ή Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.).

Η οργάνωση και η λειτουργία τους είναι ιδιόμορφη και μπορεί να ενταχθεί στο χώρο ανάμεσα Ανώνυμης Εταιρείας και Ν.Π.Δ.Δ. Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις είναι ανεξάρτητες και μπορούν να λειτουργούν με τον πιο αποδοτικό σ'αυτές τρόπο, υπόκεινται όμως στον έλεγχο και την εποπτεία του Κράτους.

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις ιδρύονται με Νόμο, η δέ ανάπτυξή των διευκολύνεται και από ειδική διάταξη του Ελληνικού Συντάγματος (αρ. 106 εδάφ. 3).

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα λειτουργούν σ'όλους τους τομείς της οικονομίας αλλά κυρίως στους τομείς ενέργειας (ΔΕΗ, Διυλιστήριο, ΔΕΠ) και Επικοινωνιών - Μεταφορών (ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, Ο.Α., ΟΣΕ κλπ.).

Στο πιστωτικό τομέα σαν Δημόσιες Επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (ΑΤΕ), η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ), το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Τ.Π.Δ.).

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (ΔΕΚΟ) συμβάλλουν σημαντικά στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.), συμμετέχουν με αξιόλογο ποσοστό στο σχηματισμό των Ακαθάριστων Πάγιων Επενδύσεων της Οικονομίας, απασχολούν σημαντικό αριθμό εργατοϋπαλληλικού προσωπικού και προσφέρουν απαραίτητες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και υποδομής.

Οι ΔΕΚΟ εξάλλου επηρεάζουν (άμεσα και έμμεσα) την διαμόρφωση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Γ.Δ.Τ.Κ.), το μέγεθος των συνολικών ελλειμμάτων (διαχείρισης και επενδύσεων) του δημόσιου τομέα και κατά συνέπεια το ύψος των αναγκαίων κεφαλαίων για την κάλυψή του.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το σύνολο των ΔΕΚΟ μπορούν να επηρεάσουν θετικά το ισοζύγιο πληρωμών είτε αυξάνοντας τις εξαγωγές τους είτε υποκαθιστώντας τις εισαγωγές.

2. ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ:

1. Κοινωνικοί σκοποί: Εξυπηρέτηση του Κοινού με χαμηλό κόστος και αποφυγή του κινδύνου εκμ/σης του κοινωνικού συνόλου από ιδιώτικες μονοπωλιακές καταστάσεις.
2. Οικονομικοί: Εξασφάλιση οικονομικών πόρων από το Κράτος-ίδρυση επιχειρήσεων από το Κράτος στις περιπτώσεις εκείνες που οι ιδιώτες επιχειρηματίες δεν ενδιαφέρονται είτε γιατί τα απαιτούμενα κεφάλαια είναι πολύ μεγάλα, είτε λόγω του μεγέθους του έργου, - είτε τέλος λόγω του ότι δεν προβλέπεται αξιόλογο κέρδος, αν και το έργο από κοινωνικοοικονομική άποψη είναι παραγωγικό.
3. Πολιτικοί: Εφαρμογή πολιτικών προγραμμάτων για την πραγματοποίηση καλλίτερης οργάνωσης για την ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών ή των καθυστερημένων περιοχών μιας χώρας.

3. ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ:

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις διακρίνονται κατ'αρχή σε δύο μεγάλες κατηγορίες: 1) Στις αυτόνομες Δημόσιες Επιχειρήσεις ή τις "Μητρικές" Δημόσιες Επιχειρήσεις και 2) στις εξαρτημένες Δημόσιες Επιχειρήσεις ή τις "Θυγατρικές" Δημόσιες Επιχειρήσεις.

Οι πρώτες ελέγχονται και εποπτεύονται άμεσα από το Κράτος ενώ οι δεύτερες σαν "Θυγατρικές" επιχειρήσεις Δημοσίων Επιχειρήσεων ελέγχονται και εποπτεύονται έμμεσα από το Κράτος.

Ειδικότερα οι Δ.Ε. και των δύο πιο πάνω κατηγοριών διακρίνονται:

- α) Σε επιχειρήσεις "ΥΠΟΔΟΜΗΣ" ή "Κοινωνικού Κεφαλαίου Υποδομής". Οι επιχειρήσεις αυτές είναι κυρίως "εντάσεως κεφαλαίου" και αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η ανάπτυξη των άλλων παραγωγικών τομέων της οικονομίας, παράγουν δηλαδή αγαθά και υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για την λειτουργία του πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν π.χ. η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, ο ΟΣΕ, η Ο.Α., τα ΕΛΤΑ κλπ. Γενικά οι επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής καλούνται επιχειρήσεις "κοινής ωφέλειας" και η ιδιωτική οριακή παραγωγικότητά τους υπολείπεται της κοινωνικής οριακής παραγωγικότητας.

- β) Σε επιχειρήσεις φορείς "ανάπτυξης" που σιοπό έχουν την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ειδικών τομέων της οικονομίας (π.χ. ο ΟΕΚ, ο ΕΟΤ, ο ΕΟΜΜΕΧ κλπ.). Οι επιχειρήσεις αυτές αν και έχουν επιχειρηματικό χαρακτήρα δεν εφαρμόζουν στην λειτουργία τους στενά επιχειρηματικά κριτήρια αλλά προσαρμόζονται στις γενικότερες κρατικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Στις επιχειρήσεις αυτές η ιδιωτική οριακή παραγωγικότητα είναι ίση ή μεγαλύτερη από την κοινωνική οριακή παραγωγικότητα.
- γ) Σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στον ανταγωνιστικό τομέα της οικονομίας με αντικείμενο την παραγωγή και πώληση αγαθών (κεφαλαιουχικών ή καταναλωτικών) και υπηρεσιών στις άλλες παραγωγικές λειτουργίες της οικονομίας. Οι επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής δημιουργούνται λόγω της ιδιωτικής αδιαφορίας ή αδυναμίας και είναι πάντοτε ζωτικής σημασίας για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης (Διύλιστήριο Ασπροπύργου, Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης, Βιομηχανία Αζώτου κλπ.). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι καλούμενες "θυγατρικές" δημόσιες επιχειρήσεις που δεν υπάγονται απ'ευθείας στο Κράτος αλλά σε άλλες Δημόσιες Επιχειρήσεις. (Στην κατηγορία αυτή ανήκουν όλες οι θυγατρικές της ΕΤΒΑ, της ΑΤΕ, της Εμπορικής Τράπεζας και της Εθνικής Τράπεζας). Στις επιχειρήσεις αυτές η ιδιωτική οριακή παραγωγικότητα είναι πάντοτε μεγαλύτερη από την κοινωνική οριακή παραγωγικότητα .

4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΚΟ:

Στον παράπλευρο Πίνακα εμφανίζονται ορισμένα Στατιστικά Στοιχεία ορισμένων ΔΕΚΟ.

Οι ΔΕΚΟ του πίνακα υπάγονται σε ένα σύστημα εποπτείας της οικονομικής τους διαχείρισης και έγκρισης και ελέγχου της χρηματοδότησης των επενδυτικών προγραμμάτων τους από τη Γ.Γ. ΔΕΚΟ/ΥΠΕΘΟ.

Στις ΔΕΚΟ (1-41) εκτός από τις είκοσι κύριες ΔΕΚΟ που αναφέρονται ονομαστικά περιλαμβάνονται και οι: ΕΒΟ, Αερολιμένας Αθηνών, ΔΕΦΑ, ΟΠΕ, ΟΥΘ, ΟΛΘ, ΟΑΘ, ΔΕΘ, ΔΕΠΟΣ, ΟΔΔΥ, ΚΕΔ, ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΒΑΜΒΑΚΟΣ, ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΠΝΟΥ, ΚΛΑ, ΟΔΙΕ, Κ.Α. ΕΙΔΩΝ, ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ, CATERING, ΕΟΠ και ΟΠΑΠ.

Εξάλλου στις ΔΕΚΟ (1-50) περιλαμβάνονται εκτός από τις προαναφερόμενες ΔΕΚΟ και οι: ΚΛΘ, ΟΛ.ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε., ΔΙΩΡΥΓΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, ΟΣΚ, ΟΕΔΒ, ΕΤΜΟΑ, ΤΕΟ, ΕΟΦ και ΕΛΕΠΕΧ.

1. ΟΡΙΣΜΟΣ: Δημόσιες Επιχειρήσεις (Δ.Ε.) είναι οι Επιχειρήσεις εκείνες που την θέση του επιχειρηματία κατέχει το Δημόσιο ή Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.).

Η οργάνωση και η λειτουργία τους είναι ιδιόμορφη και μπορεί να ενταχθεί στο χώρο ανάμεσα Ανώνυμης Εταιρείας και Ν.Π.Δ.Δ. Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις είναι ανεξάρτητες και μπορούν να λειτουργούν με τον πιο αποδοτικό σ'αυτές τρόπο, υπόκεινται όμως στον έλεγχο και την εποπτεία του Κράτους.

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις ιδρύονται με Νόμο, η δέ ανάπτυξή των διευκολύνεται και από ειδική διάταξη του Ελληνικού Συντάγματος (αρ. 106 εδάφ. 3).

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα λειτουργούν σ'όλους τους τομείς της οικονομίας αλλά κυρίως στους τομείς ενέργειας (ΔΕΗ, Διυλιστήριο, ΔΕΠ) και Επικοινωνιών - Μεταφορών (ΟΤΕ, ΕΛΤΑ, Ο.Α., ΟΣΕ κλπ.).

Στο πιστωτικό τομέα σαν Δημόσιες Επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος (ΑΤΕ), η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (ΕΤΒΑ), το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (Τ.Π.Δ.).

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί (ΔΕΚΟ) συμβάλλουν σημαντικά στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (Α.Ε.Π.), συμμετέχουν με αξιόλογο ποσοστό στο σχηματισμό των Ακαθάριστων Πάγιων Επενδύσεων της Οικονομίας, απασχολούν σημαντικό αριθμό εργατοϋπαλληλικού προσωπικού και προσφέρουν απαραίτητες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και υποδομής.

Οι ΔΕΚΟ εξάλλου επηρεάζουν (άμεσα και έμμεσα) την διαμόρφωση του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Γ.Δ.Τ.Κ.), το μέγεθος των συνολικών ελλειμμάτων (διαχείρισης και επενδύσεων) του δημόσιου τομέα και κατά συνέπεια το ύψος των αναγκαίων κεφαλαίων για την κάλυψή του.

Θα πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι το σύνολο των ΔΕΚΟ μπορούν να επηρεάσουν θετικά το ισοζύγιο πληρωμών είτε αυξάνοντας τις εξαγωγές τους είτε υποκαθιστώντας τις εισαγωγές.

2. ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΕΠΙΒΑΛΟΥΝ ΤΗΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥΣ:

1. Κοινωνικοί σκοποί: Εξυπηρέτηση του Κοινού με χαμηλό κόστος και αποφυγή του κινδύνου εκμ/σης του κοινωνικού συνόλου από ιδιωτικές μονοπωλιακές καταστάσεις.
2. Οικονομικοί: Εξασφάλιση οικονομικών πόρων από το Κράτος-ίδρυση επιχειρήσεων από το Κράτος στις περιπτώσεις εκείνες που οι ιδιώτες επιχειρηματίες δεν ενδιαφέρονται είτε γιατί τα απαιτούμενα κεφάλαια είναι πολύ μεγάλα, είτε λόγω του μεγέθους του έργου, είτε τέλος λόγω του ότι δεν προβλέπεται αξιόλογο κέρδος, αν και το έργο από κοινωνικοοικονομική άποψη είναι παραγωγικό.
3. Πολιτικοί: Εφαρμογή πολιτικών προγραμμάτων για την πραγματοποίηση καλλίτερης οργάνωσης για την ανάπτυξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών ή των καθυστερημένων περιοχών μιας χώρας.

3. ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ:

Οι Δημόσιες Επιχειρήσεις διακρίνονται κατ'αρχή σε δύο μεγάλες κατηγορίες: 1) Στις αυτόνομες Δημόσιες Επιχειρήσεις ή τις "Μητρικές" Δημόσιες Επιχειρήσεις" και 2) στις εξαρτημένες Δημόσιες Επιχειρήσεις ή τις "Θυγατρικές" Δημόσιες Επιχειρήσεις.

Οι πρώτες ελέγχονται και εποπτεύονται άμεσα από το Κράτος ενώ οι δεύτερες σαν "θυγατρικές" επιχειρήσεις Δημοσίων Επιχειρήσεων ελέγχονται και εποπτεύονται έμμεσα από το Κράτος.

Ειδικότερα οι Δ.Ε. και των δύο πιο πάνω κατηγοριών διακρίνονται:

- α) Σε επιχειρήσεις "ΥΠΟΔΟΜΗΣ" ή "Κοινωνικού Κεφαλαίου Υποδομής". Οι επιχειρήσεις αυτές είναι κυρίως "εντάσεως κεφαλαίου" και αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία στηρίζεται η ανάπτυξη των άλλων παραγωγικών τομέων της οικονομίας, παράγουν δηλαδή αγαθά και υπηρεσίες που είναι απαραίτητες για την λειτουργία του πρωτογενή, δευτερογενή και τριτογενή τομέα της οικονομίας. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν π.χ. η ΔΕΗ, ο ΟΤΕ, ο ΟΣΕ, η Ο.Α., τα ΕΛΤΑ κλπ. Γενικά οι επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής καλούνται επιχειρήσεις "κοινής ωφέλειας" και η ιδιωτική οριακή παραγωγικότητά τους υπολείπεται της κοινωνικής οριακής παραγωγικότητας.

- β) Σε επιχειρήσεις φορείς "ανάπτυξης" που σκοπό έχουν την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης ειδικών τομέων της οικονομίας (π.χ. ο ΟΕΚ, ο ΕΟΤ, ο ΕΟΜΜΕΧ κλπ.). Οι επιχειρήσεις αυτές αν και έχουν επιχειρηματικό χαρακτήρα δεν εφαρμόζουν στην λειτουργία τους στενά επιχειρηματικά κριτήρια αλλά προσαρμόζονται στις γενικότερες κρατικές πρωτοβουλίες για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης. Στις επιχειρήσεις αυτές η ιδιωτική οριακή παραγωγικότητα είναι ίση ή μεγαλύτερη από την κοινωνική οριακή παραγωγικότητα.
- γ) Σε επιχειρήσεις που λειτουργούν στον ανταγωνιστικό τομέα της οικονομίας με αντικείμενο την παραγωγή και πώληση αγαθών (κεφαλαιουχικών ή καταναλωτικών) και υπηρεσιών στις άλλες παραγωγικές λειτουργίες της οικονομίας. Οι επιχειρήσεις της κατηγορίας αυτής δημιουργούνται λόγω της ιδιωτικής αδιαφορίας ή αδυναμίας και είναι πάντοτε ζωτικής σημασίας για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης (Διυλιστήριο Ασπροπύργου, Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης, Βιομηχανία Αζώτου κλπ.). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και οι καλούμενες "θυγατρικές" δημόσιες επιχειρήσεις που δεν υπάγονται απ'ευθείας στο Κράτος αλλά σε άλλες Δημόσιες Επιχειρήσεις. (Στην κατηγορία αυτή ανήκουν όλες οι θυγατρικές της ΕΤΒΑ, της ΑΤΕ, της Εμπορικής Τράπεζας και της Εθνικής Τράπεζας). Στις επιχειρήσεις αυτές η ιδιωτική οριακή παραγωγικότητα είναι πάντοτε μεγαλύτερη από την κοινωνική οριακή παραγωγικότητα.

4. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΔΕΚΟ:

Στον παράπλευρο Πίνακα εμφανίζονται ορισμένα Στατιστικά Στοιχεία ορισμένων ΔΕΚΟ.

Οι ΔΕΚΟ του πίνακα υπάγονται σε ένα σύστημα εποπτείας της οικονομικής τους διαχείρισης και έγκρισης και ελέγχου της χρηματοδότησης των επενδυτικών προγραμμάτων τους από τη Γ.Γ. ΔΕΚΟ/ΥΠΕΘΟ.

Στις ΔΕΚΟ (1-41) εκτός από τις είκοσι κύριες ΔΕΚΟ που αναφέρονται ονομαστικά περιλαμβάνονται και οι: ΕΒΟ, Αερολιμένας Αθηνών, ΔΕΦΑ, ΟΠΕ, ΟΥΘ, ΟΛΘ, ΟΑΘ, ΔΕΘ, ΔΕΠΟΣ, ΟΔΔΥ, ΚΕΔ, ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΒΑΜΒΑΚΟΣ, ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΠΝΟΥ, ΚΛΑ, ΟΔΙΕ, Κ.Α. ΕΙΔΩΝ, ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΛΟΪΑ, CATERING, ΕΟΠ και ΟΠΑΠ.

Εξάλλου στις ΔΕΚΟ (1-50) περιλαμβάνονται εκτός από τις προαναφερόμενες ΔΕΚΟ και οι: ΚΛΘ, ΟΛ.ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε., ΔΙΩΡΥΓΑ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, ΟΣΚ, ΟΕΔΒ, ΕΤΜΟΑ, ΤΕΟ, ΕΟΦ και ΕΛΕΠΕΧ.